

ПРИНЦИП ЗМАГАЛЬНОСТІ В ГОСПОДАРЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ ЯК ГАРАНТ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ДЕРЖАВИ

Значення та роль права проявляються в принципах, які в свою чергу забезпечують розвиток цього права. Господарське процесуальне право побудоване на демократичних принципах. До них відносяться такі організаційні: принцип призначення суддів господарських судів вищими органами державної влади, принцип одноособового і колегіального розгляду справ, принцип самостійності суддів їх незалежності та підпорядкування лише закону, принцип гласності та відкритості господарського процесу, принцип мови судочинства, та функціональні : принцип законності, рівності усіх учасників перед законом та судом, змагальності, диспозитивності, об'єктивної істини, та оперативності [2, с. 23].

З моменту отримання Україною незалежності та становленню її як соціальної та демократичної держави відбулась переоцінка принципу змагальності як основи яка забезпечує неупереджений та об'єктивний розгляд та вирішення спорів. Змагальність на даний момент розуміється як основа справедливого судового розгляду і вважається пріоритетним в більшості судів різних країн.

На думку В.В. Яркова суть принципу змагальності полягає у тому, що сторони намагаються переконати господарський суд у своїй правоті за допомогою різних доказів. Змагальність зобов'язує сторони надавати докази. Є різні погляди щодо визначення поняття змагальності, але усі вони зводяться до того що він дає змогу сторонам активно брати участь у справі, вести полеміку та надавати докази. Принцип змагальності найбільш яскраво проявляється в судах першої інстанції, в апеляційній та касаційній значно менше.

Змагальність в судах слугує засобом досягнення кінцевої мети спору – встановлення об'єктивної істини та постановлення законного рішення. Щодо об'єктивної істини то вона розуміється як окремий принцип та означає встановлення господарським судом фактичних обставин справи.

Змагальність в господарському процесі суттєво впливає на процес отримання, формування та дослідження матеріалів справи, визначає послідовність здійснення дій сторін щодо збору доказів, роль суду в цьому процесі.

Сторони зобов'язані та мають право надавати юридичні факти які пояснюють їх вимоги та суперечності, мають право подавати докази які підтверджують це право. Також вони мають право знати позицію, аргументи іншої сторони, ознайомлюватися з матеріалами справи, подавати клопотання. В свою чергу суддя має слідкувати за дотриманням правил, виправляти допущені сторонами помилки, сприяти збору доказів. За необхідності отримання додаткових роз'яснень суддя призначає експертизу, або може викликати на судове засідання посадових осіб.

Господарське процесуальне законодавство вимагає щоб встановлення фактичних обставин справи забезпечувалося у процесі змагання сторін, наприклад, у ст. 33 ГПК яка закріплює що сторони зобов'язані довести обставини що обґрунтовують їх вимоги та заперечення[1, с. 11]. Особливістю принципу є те що є іноді, не в ході засідання, дозволяється обмін письмовими документами між учасниками провадження. Наприклад, обмін листами дає можливість усунути деякі суперечності які виникають, усунути відкладення засідання у справі, зменшити витрати, пов'язані з відрядженням представників сторін для участі у засіданнях.

Найбільш яскравий вияв принципу змагальності проявляється саме у судовому засіданні. Так як у господарському законодавстві немає чітко визначеного порядку ведення засідання то сторони мають набагато більше можливостей для імпровізації та заощадженню власних коштів та часу. Але тим самим вимагається ретельне та обдумане ставлення судді до кожного судового засідання.

Також даний принцип передбачає сумлінне відношення сторін до їх обов'язків та прав, не тільки своїх, а й іншої сторони у противному ж випадку за порушення вимог зазначених у господарському кодексі будуть наставати певні негативні наслідки.

Отже, принцип змагальності забезпечує швидке надходження до господарського суду необхідних фактичних матеріалів, всебічного, повного та об'єктивного дослідження, створює гарантії для захисту порушених прав та інтересів суб'єктів господарювання. А що саме головніше дає можливість вирішити спір сторонами самостійно за допомогою їх активної участі у судовому засіданні.

Список використаних джерел:

1. Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1991 № 1798-12 // – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>. – Назва з екрану.
2. Господарське процесуальне право України: Підручник / За ред. О. І. Харитонові. — К. : Істина, 2009. — 360 с.